

Eksport i import niebezpiecznych chemikaliów

Przemysł chemiczny Wspólnoty Europejskiej jest jednym z największych na świecie producentów chemikaliów. Zakres jego produktów obejmuje wiele substancji, wśród nich substancje niebezpieczne dla zdrowia i/lub środowiska, które muszą być wykorzystywane w warunkach kontrolowanych. Produkcja i stosowanie niektórych chemikaliów wytwarzanych na potrzeby wywozu i przeznaczonych do wykorzystania w innych krajach jest zabroniona lub surowo ograniczona we Wspólnocie Europejskiej. 1 marca 2014 r. weszło w życie rozporządzenie PIC (UE) 649/2012 dotyczące wywozu i przywozu niebezpiecznych chemikaliów, które jest modyfikacją istniejącego wcześniej rozporządzenia 689/2008.

Cel rozporządzenia

Rozporządzenie dotyczące wywozu i przywozu niebezpiecznych chemikaliów na teren UE powstało, by przedsiębiorcy wiedzieli, w jaki sposób bezpiecznie magazynować, transportować i postępować z chemikaliami i odpadami oraz co należy robić w sytuacjach awaryjnych, a także jak szybko i skutecznie postępować w przypadkach wymagających pomocy medycznej oraz w przypadkach zagrażających środowisku. W dalszym ciągu jednak wiele krajów, zwłaszcza rozwijających się, nie ma wystarczających zdolności do bezpiecznego obchodzenia się z chemikaliami. Bardzo często pracownicy nie są szkoleni, jak we właściwy sposób stosować niebezpieczne chemikalia i postępować z ich odpadami. Zdarza się, że rządy i przedsiębiorstwa działające w tych krajach nie dysponują odpowiednią infrastrukturą do magazynowania i pozbywania się takich niebezpiecznych substancji. Czasami brakuje im wiedzy na temat zagrożenia, jakie stwarza dana substancja chemiczna i w jaki sposób zapobiegać zagrożeniu dla ludzi i środowiska.

Co zawiera rozporządzenie?

Rozporządzenie dotyczące wywozu i przywozu niebezpiecznych chemikaliów wdraża Konwencję Rotterdamską na terenie Unii Europejskiej, której celem jest wspieranie wspólnej odpowiedzialności i współpracy między Stronami w międzynarodowym

Rozporządzenie dotyczące wywozu i przywozu niebezpiecznych chemikaliów na tereny do/z UE powstało, by przedsiębiorcy wiedzieli, w jaki sposób bezpiecznie magazynować, transportować i postępować z odpadami niebezpiecznych chemikaliów.

Pełen zestaw wymogów dotyczących danych znajduje się w załączniku II do rozporządzenia PIC.

Zamiar dokonania eksportu substancji chemicznej ujętej w załączniku I należy, zgodnie z poniższym harmonogramem, zgłosić nie później niż:

- Na 35 dni przed dniem, w którym eksport ma mieć miejsce: eksporter musi powiadomić wyznaczony organ krajowy państwa członkowskiego, w którym ma swą siedzibę.
- Na 25 dni przed planowanym terminem eksportu – wyznaczony organ krajowy weryfikuje zgłoszenie i przekazuje je ECHA.
- Na 15 dni przed planowanym terminem eksportu – ECHA wysyła zgłoszenie do nienależącego do UE wyznaczonego krajowego organu w państwie importu.

wym handlu niektórymi niebezpiecznymi substancjami chemicznymi, w celu ochrony zdrowia ludzkiego i środowiska naturalnego. Rozporządzenie to, w sprawie zgody po uprzednim poinformowaniu (PIC), reguluje import oraz eksport niebezpiecznych chemikaliów i pestycydów poprzez nakładanie obowiązków na przedsiębiorstwa, które chciałyby dokonać eksportu tych chemikaliów do państw, które nie należą do UE. Ma to na celu zapewnienie właściwej kontroli w obrocie i stosowaniu poprzez przekazywanie odpowiednich informacji wyznaczonym organom krajowym w państwach członkowskich, tzw. DNA.

Rozporządzenie nakłada też obowiązki na Europejską Agencję Chemikaliów (ECHA) w zakresie koordynacji i zarządzania administracyjnymi i technicznymi aspektami wdrożenia Konwencji. Zgodnie z podstawową zasadą Konwencji, wywóz zakazanych lub podlegających surowym ograniczeniom chemikaliów wymienionych w Załączniku III do Konwencji może nastąpić wyłącznie za zgodą po uprzednim poinformowaniu (PIC) strony dokonującej przywozu. Ustanowiono procedurę dotyczącą formalnego otrzymywania i upubliczniania decyzji państw dokonujących przywozu dotyczących ich zamiaru otrzymywania przyszłych transportów niektórych chemikaliów oraz zapewniania, że państwa dokonujące wywozu będą stosować się do tych decyzji. W chwili obecnej procedurze PIC podlega 36 substancji. Konwencja ustanawia mechanizm umożliwiający dodawanie kolejnych substancji, pod warunkiem spełnienia określonych kryteriów.

Rozporządzenie PIC (WE) 649/2012 obejmuje:

- chemikalia objęte procedurą PIC,
 - chemikalia, które są zakazane lub podlegają surowym ograniczeniom we Wspólnocie,
 - wszystkie chemikalia, w przypadku wywozu w zakresie oznakowania ich opakowań.
- Przepis wprowadza obowiązek uzyskania specjalnego numeru RIN, „Special RIN”, który należy wpisać w pole nr 44 w deklaracji wywozowej w bazie e-pic w przypadku wywozu chemikaliów do celów badawczych lub analitycznych w ilościach prawdopodobnie pozostających bez wpływu na zdrowie ludzkie lub środowisko, a w każdym przypadku nieprzekraczających 10 kg od każdego eksportera do każdego państwa przywozu w roku kalendarzowym. Rozporządzenie nie obejmuje takich chemikaliów, jak leki, źródła promieniotwórcze, odpady, broń chemiczna, środki spożywcze oraz dodatki do żywności, środki żywienia zwierząt, organizmy genetycznie modyfikowane, produkty lecznicze (z wyjątkiem środków dezynfekujących, owadobójczych i pasożytoobójczych) określonych w innych aktach prawnych Wspólnoty. Rozporządzenie nie stosuje się również do chemikaliów przeznaczonych do celów badań naukowych i rozwojowych, gdy nie stwarzają one zagrożenia dla zdrowia i środowiska oraz ich ilość nie przekracza 10 kg.

Chemikalia podlegające powiadomieniom o wywozie, kwalifikujące się do powiadomienia o PIC oraz podlegające procedurze PIC Rozporządzenie PIC zawiera trzy grupy przepisów dotyczących eksportu chemikaliów:

Fot. Depositphotos / jvanderwolf

- chemikalia wymienione w załączniku I podlegają procedurze dotyczącej zgłoszeń eksportowych (część 1) oraz wymogowi wyraźnej zgody (części 2 i 3). Wykaz ten jest regularnie aktualizowany pod kątem działań regulacyjnych podejmowanych na mocy prawodawstwa UE oraz ustaleń w ramach Konwencji Rotterdamskiej,
- chemikalia wymienione w załączniku V, których eksport jest zakazany,
- wszystkie eksportowane chemikalia muszą spełniać wymogi dotyczące pakowania i oznakowania zgodnie z rozporządzeniem CLP (WE) 1272/2008 oraz wszelkimi innymi właściwymi przepisami UE.

Wykaz chemikaliów: załącznik I

W części 1 znajdują się chemikalia lub grupy chemikaliów podlegające powiadomieniu o wywozie. Część ta obejmuje chemikalia zabronione lub surowo ograniczone w UE przynajmniej w jednej podkategorii zastosowania (tj. pestycydy stosowane jako środki ochrony roślin, inne pestycydy, np. produkty biobójcze, chemikalia przemysłowe do profesjonalnego zastosowania, chemikalia przemysłowe do ogólnego zastosowania). W części tej znajdują się również chemikalia kwalifikujące się do powiadomienia o PIC oraz chemikalia podlegające procedurze PIC (wymienione w Załączniku III do Konwencji).

W części 2 wymieniono chemikalia kwalifikujące się do powiadomienia o PIC, ponieważ są one zakazane lub surowo ograniczone we Wspólnocie w kategoriach zastosowania Konwencji (tzn. pestycydy lub chemikalia przemysłowe).

Oprócz wymogu dotyczącego zgłoszenia eksportowego, wpisy w części 2 podlegają także dodatkowemu wymogowi stanowiącemu, że wyznaczony organ krajowy eksportera musi uzyskać od organów państwa importu oświadczenie wykazujące ich zgodę na import. Jest to tzw. wyraźna zgoda.

W części 3 znajdują się chemikalia lub grupy chemikaliów podlegające procedurze PIC (wymienione w Załączniku III do Konwencji). Wpisy w części 3 podlegają wymogowi zgłoszenia eksportowego, a także dodatkowo wymogowi uzyskania wyraźnej zgody, z wyjątkiem sytuacji, gdy w okólniku PIC Konwencji Rotterdamskiej opublikowana zostanie odpowiedź dotycząca importu, a także spełnione zostaną określone kryteria.

Eksport chemikaliów wymienionych w części 2 i 3 załącznika I do rozporządzenia PIC nie tylko podlega wymogowi zgłoszenia, ale jest również uzależniony od istnienia ważnej wyraźnej zgody wydanej przez wyznaczony organ krajowy państwa impor-

tu spoza UE. Zwolnienie może zostać przyznane jedynie w wyjątkowych okolicznościach. Jeżeli państwo importu nie udzieliło odpowiedzi w ciągu 60 dni od daty wystąpienia o wyraźną zgodę, a wszystkie warunki określone w art. 14 ust. 7 rozporządzenia 649/2012 są spełnione, eksporter może zaproponować zwolnienie z obowiązku uzyskania wyraźnej zgody.

Jeżeli zgłaszana substancja chemiczna jest wymieniona w części 2 załącznika I oraz ma być eksportowana do kraju OECD (Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju), można rozważyć propozycję zwolnienia z uzyskania wyraźnej zgody. Aby wystąpić o takie zwolnienie, eksporter musi dostarczyć odpowiednie dokumenty poświadczające, że ta substancja chemiczna uzyskała pozwolenie, jest zarejestrowana lub dozwolona w danym kraju OECD. W odniesieniu do chemikaliów ujętych w części 3 załącznika niniejszy wymóg nie ma zastosowania, o ile w okólniku PIC Konwencji Rotterdamskiej opublikowana zostanie pozytywna odpowiedź dotycząca importu oraz spełnione zostaną określone kryteria.

Wyraźna zgoda zachowuje ważność w odniesieniu do następnych eksportów przez okres trzech lat kalendarzowych, o ile w warunkach samej wyraźnej zgody nie określono inaczej. W ciągu tych trzech lat każde przedsiębiorstwo w UE może dokonywać eksportu tej samej substancji chemicznej do państwa, które udzieliło wyraźnej zgody, jednak musi ono w dalszym ciągu spełniać wymogi w zakresie corocznego zgłoszenia oraz sprawozdawczości. ECHA będzie prowadzić bazę danych zawierającą wszystkie istniejące i nowe zgłoszenia oraz odpowiedzi na wnioski o wyraźną zgodę.

Należy przy tym zauważyć, że wykazy chemikaliów w różnych częściach Załącznika I pokrywają się. Wszystkie chemikalia wymienione w częściach 2 i 3 wymieniono również w części 1. Oprócz powiadomienia o wywozie, wywóz chemikaliów wymienionych w częściach 2 i 3 wymaga również wyraźnej zgody państwa dokonującego przywozu. Załącznik I jest poddawany przeglądowi przynajmniej raz w roku.

Procedura dotycząca zgłoszeń eksportowych

W przypadku, gdy eksporter z Państwa Członkowskiego UE zamierza dokonywać wywozu określonej substancji chemicznej podlegającej powiadomieniu z UE do państwa trzeciego po raz pierwszy każdego kolejnego roku, należy przeprowadzić procedurę powiadomienia o wywozie. Dotyczy to chemikaliów wymienionych w za-

łączniku I do rozporządzenia PIC. Eksporter musi przedstawić powiadomienie o wywozie swojemu wyznaczonemu organowi krajowemu przynajmniej 35 dni przed dokonaniem pierwszego wywozu i nie później niż 15 dni przed takim wywozem chemikaliów w każdym kolejnym roku kalendarzowym.

Dodatkowo, zgodnie z art. 10 rozporządzenia 649/2012 importer substancji wymienionych w załączniku I do tego rozporządzenia ma obowiązek przekazywania w pierwszym kwartale każdego roku informacji o ilości tych chemikaliów (substancjach w postaci własnej oraz zawartych w mieszaninach lub w wyrobach) wprowadzonych (zaimportowanych) na obszar Unii, w tym rynek polski, w poprzednim roku.

Aby przekazać informacje o przywozie i wywozie chemikaliów, np. nikotyny, należy zarejestrować się w bazie e-PIC: <https://epic.echa.europa.eu/pic-industry-web/index.xhtml> i wypełnić odpowiednią zakładkę oraz przesłać informacje poprzez tę bazę do krajowego DNA, czyli w tym przypadku Biura ds. Substancji Chemicznych z siedzibą w Łodzi. Przed wejściem w życie rozporządzenia (UE) 649/2012 powiadomienia dokonywało się w platformie EDEXIM, które obecnie jest zastąpione bazą e-PIC.

Każdemu zgłoszeniu eksportowemu przydzielany jest niepowtarzalny identyfikator, zwany identyfikacyjnym numerem referencyjnym. Jest on stosowany na przykład w celu ułatwienia kontroli celnej eksportu chemikaliów wymienionych w załączniku I. Głównymi elementami wymogów dotyczących danych w odniesieniu do zgłoszenia eksportowego jest:

- Identyfikacja eksportowanej substancji, mieszaniny lub wyrobu. Zazwyczaj jest to numer WE, numer CAS oraz nazwa chemiczna zamieszczona w rozporządzeniu.
- Informacje dotyczące eksportu, tj. państwo pochodzenia, państwo przeznaczenia, przewidywana data pierwszego eksportu w danym roku, szacowana ilość eksportowanych chemikaliów, zamierzone zastosowanie w państwie przeznaczenia, nazwa (nazwisko) i adres eksportera oraz importera.
- Informacje dotyczące środków ostrożności, jakie należy podjąć.
- Krótki opis własności fizyko-chemicznych, toksykologicznych i ekotoksykologicznych.
- Zastosowania danej substancji chemicznej w UE.
- Podsumowanie ograniczeń regulacyjnych oraz ich uzasadnienie. ■

JOLANTA BIAŁCZAK
starszy specjalista ds. REACH i CLP
THETA Doradztwo Techniczne